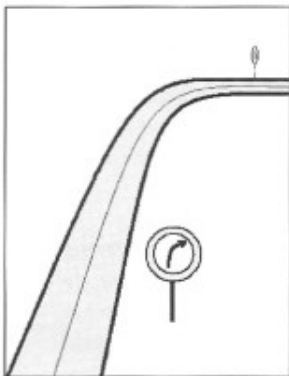

Figuur 1

Figuur 2

Henk Voogd

SLAAT DE PLANOLOGIE LINKS- OF RECHTSAF?

Het zilveren jubileum van 'Ruimte & Planning', voorheen 'Planologisch Nieuws' heeft bij mij de vraag opgeroepen of de planologie in de afgelopen jaren veel is veranderd. Is er een constante factor geweest?

Voor mij is het bewust zijn van de maatschappelijke pluriformiteit al die jaren een wezenskenmerk van ruimtelijke planning is geweest. De planologie heeft daardoor altijd aantrekkingskracht uitgeoefend op mensen die links van het politieke spectrum staan. Maar wat is 'links'?

In de afgelopen 25 jaar heb ik aankomende studenten ieder jaar met het volgende raadseltje geconfronteerd. In Figuur 1 is een weg weergegeven. Mag een automobilist op deze weg rechtsaf slaan?

Meestal ontstaat bij een dergelijk vraag in de zaal een dodelijke stilte, omdat de trivialiteit hoog lijkt. Vervolgens wordt na een moment van aarzeling vanuit de zaal een besmuikt 'nee' uitgesproken: 'rechtsaf slaan mag niet'. Waarna ik met de triomf van een goochelaar laat zien dat het wel kan: Figuur 2.

Het hangt af waar je vandaan komt. Dit is een mooie kapstok om duidelijk te maken dat je in de planologie vanuit meerdere perspectieven naar een probleem moet kijken.

'Ruimtelijke kwaliteit' is een planologisch kernbegrip waarbij de relevantie van het gekozen perspectief groot is. Ruimtelijke kwaliteit, maar voor wie? Heeft die oude binnenstad met hobbelkeien, molgoten en stoeven voor een mens (m/v) met kinderwagen of rollator, of voor een rolstoeler, dezelfde ruimtelijke kwaliteit als voor de in de stadsplanning altijd als impliciet uitgangspunt genomen kwieke werkende manspersoon?

Figuur 3

In de praktijk laat de universele toegankelijkheid van een binnenstad door onbegrip of onwil vaak te wensen over. In Figuur 3 wordt dit geïllustreerd met links een rustplaats die alleen door kwieke mensen gebruikt kan worden. Wankele ouderen zullen het trapje zonder leuning niet zelfstandig kunnen beklimmen. In het midden een 'oplossing' die door een rolstoeler

slechts met gevaar voor eigen leven kan worden geslecht, en rechts eveneens een voorbeeld van een domme oplossing: wel een schuine oprit, die eindigt bij een manoeuvreerruimtebeperkende afvalbak, terwijl de toegangspoort van het achterliggende plein nog steeds een onneembare drempel kent.

Veel beleidsnota's en ruimtelijk onderzoek geven aan ruimtelijke kwaliteit een neutraliteit waardoor de maatschappelijke diversiteit ontkend wordt. Gevolg is dat de positie van minderheidsgroepen en gemarginaliseerde groepen ruimtelijk in de verdrukking komt. Door de oogbaten bekeken is in de afgelopen jaren de aandacht in planologische kringen verschoven van de invulling van ruimtelijke kwaliteit naar onderzoek gericht op het beïnvloeden van veranderingsprocessen, zoals citymarketing, netwerkmanagement en communicatieve planning. Helaas heeft deze verschuiving voor minderheden (nog) onvoldoende het gewenste effect gehad. Of is dit een te 'linkse' gedachte voor onze huidige 'rechtsdenkende' maatschappij? In ieder geval gun ik 'Ruimte & Planning' nog jarenlang een florerend bestaan met veel polemieken over dit onderwerp.